

5.1.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

STM/4134/2016 / STM093:00/2016

LAUSUNTO ROMANIASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN LUONNOKSESTA ROMANIPOLIITTISEKSI OHJELMAKSI (2018-2022)

Maa- ja metsätalousministeriöön on 22.12.2017 saapunut lausuntopyyntö, jossa sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa romaniasiaain neuvottelukunnan luonnoksesta Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022), jäljempänä *ohjelma*. Lausuntopyynnön jakelussa ei mainita maa- ja metsätalousministeriötä ja sosiaali- ja terveysministeriöstä 3.1.2018 saadun tiedon mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tarkoituksena ei ole ollut pyytää lausuntoa maa- ja metsätalousministeriöltä, jäljempänä *ministeriö*. Ministeriö toteaa seuraavaa:

Ohjelman sivulla 24, kohdan 3.3.2. ”Turvataan romanien yhdenvertaisuus asumisessa ja vähennetään turvattomuutta” toisessa kappaleessa todetaan muun ohella seuraavaa: ”Ympäristöministeriö on kartoittanut romaniväestön asumiseen liittyviä ongelmia ja asumistilannetta kahteen otteeseen vuosina 2012 ja 2017. Näiden selvitysten mukaan romaniväestön asumistilanne sisältää monenlaisia jännitteitä, syrjintäkokemuksia ja syrjäytymisestä sekä romaniyhteisön sisäisistä väistämiskäytännöistä johtuvia piirteitä. Lisäksi joillekin vuokrataloyhtiöille on muodostunut omia tiukempia käytäntöjä, jotka eivät aina ole yleisten ohjeiden mukaisia. Ongelmia ilmenee yhä asunnon haussa, asukasvalinnoissa ja niitä koskevassa tiedon saannissa, asuntojen vaihdoissa, asumiseen liittyvien ongelmien ratkaisemisessa sekä romanien tapakulttuurin huomioon ottamisessa asuntojärjestelyissä.” Ohjelman sivulla 25 toimenpide 49:ssä todetaan: ”Tiedotetaan lainsäädännön ja hyvän hallintotavan mukaisista sekä kulttuuriset piirteet huomioivista menettelytavoista asukasvalinnoissa ja asumisneuvonnassa”.

Asiassa on otettava huomioon, että useat kunnat ovat yhtiöittäneet vuokra-asuntojensa tuotannon, hallinnoinnin sekä asukasvalintojen tekemisen. Ministeriön käsityksen mukaan näiden kuntien omistamien yhtiöiden tekemiin asukasvalintoihin eivät välttämättä tule sovellettavaksi kuin naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettu laki (609/1986), yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) sekä asuinhuoneiston vuokrauksesta annettu laki (481/1995), jollei kysymys ole aravarajoituslain (1190/1993) tai vuokra-asuntolainojen tai asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) soveltamisalaan kuuluvista vuokra-asunnoista, jolloin asukasvalintaperusteista on säädetty tarkemmin näissä laeissa.

Todettakoon, että eduskunnan apulaisoikeusasiamies on 5.7.2012 niin sanottujen Ara-asuntojen asukasvalintoja koskevassa päätöksessä (Dnro 1242/4/11) todennut muun ohella, että ”Perustuslain mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä. Perustuslaissa eikä myöskään tavallisen lain tasoisin säännöksin oikeutta asuntoon ei sinänsä ole turvattu yksilöllisenä subjektiivisena oikeutena. Aravarajoituslaissa säädetään asukasvalintaperusteista ja etusijajärjestyksestä valtion tukemiin vuokra-asuntoihin. Asunnot vuokrataan asuntoa eniten tarvitseville. Valintaperusteina näihin asuntoihin on asunnontarve, varallisuus ja tulot. Etusijalle asetetaan asunnottomat ja muut kiireellisimmässä asunnontarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijat.” [- -] ”Perustuslain 6 § velvoittaa viranomaisista yhdenvertaiseen kohteluun. Viranomainen ei saa ilman hy-

väksyttävää perustetta asettaa asunnonhakijoita eri asemaan heidän henkilöön liittyvään syyn perusteella”.

Esimerkiksi Ara-asuntoihin sovellettavassa lainsäädännössä ei ole nimenomaisesti säädetty siitä, että asukasvalinnoissa voitaisiin ottaa huomioon romanikulttuurin eri piirteitä. Näin ollen esimerkiksi aravarajoituslain soveltamisalaan kuuluvien vuokra-asuntojen asukkaaksi hakeutuvien henkilöiden on täytettävä laissa säädetyt asukasvalintaperusteet muun muassa kulttuuri-taustasta riippumatta.

Ohjelmassa on käytetty erinäisiä käsitteitä, jotka ovat epämääräisiä eikä niiden merkityssisältöä ole määritelty tarkemmin lainsäädännössä. Käsitteistön merkityssisällöstä ei ole myöskään yhteiskunnallista yksimielisyyttä. Tämän vuoksi ministeriö ehdottaa harkittavaksi, että ohjelmassa käytettyjen käsitteiden merkityssisältöä täsmennettäisiin epäselvyyksien välttämiseksi.

Ministeriö pyytää sosiaali- ja terveysministeriötä huolehtimaan siitä, että sen lausuntopyynnöt jatkossa lähetetään ainoastaan lausuntopyynnön jakelussa mainituille organisaatioille.

Kansliapäällikön sijaisena,
osastopäällikkö

Neuvotteleva virkamies

Juha Niemelä

Toni Tuomainen